

Rubric Academische Vaardigheden

Project Academische Vaardigheden vo-ho in het kader van RAP Zuid-Nederland

Onderzoekers: Aarts, de Jong, Madern, Van de Ven en van der Kuip - Tilburg University, Odulphuslyceum, november 2020

HAVO-advies

In het project Academische vaardigheden vo-ho hebben wij ons voornamelijk gericht op de aansluiting tussen vwo en universiteit. In de interviews met instellingen voor hoger onderwijs, hebben wij ook een medewerker van een hbo (Fontys) geïnterviewd. In het algemeen waren er veel overeenkomsten tussen de antwoorden van hbo en universiteit wat betreft de invulling van academische vaardigheden. Er waren echter ook een aantal verschillen, die we hier kort benoemen.

Wat opviel bij de vergelijking tussen wo en hbo, was dat bij eerstejaars hbo-studenten meer problemen in de aansluiting benoemd werden. Naast problemen in communicatieve vaardigheden (schrijfvaardigheid met daarbinnen spelling en formulering, argumenteervaardigheid), werd ook een gebrek aan zelfstandigheid (afwachtende houding), een onvoldoende kritische houding (bijvoorbeeld t.a.v. bronnen) en tekort aan kennis van de wereld (sociaal en cultureel bewustzijn) genoemd.

In het aanbod van academische vaardigheden voor eerstejaars hbo-studenten ligt een sterke focus op het aanleren van studievoardigheden. Daarnaast wordt – net als op de universiteiten – aandacht besteed aan communicatievaardigheden, met een focus op schrijfvaardigheden.

Onderscheidend voor het hbo is wellicht de persoonlijke aanpak van de studievoardigheden, waarbij er veel contact is met de student en het proces sterk geleid wordt. De hbo-student lijkt meer begeleid te worden bij het managen van het eigen leerproces, terwijl er op de universiteit al meer zelfregulering van studenten verwacht wordt. Vanuit het hbo zou men graag zien dat leerlingen binnen het voortgezet onderwijs voorbereid worden door aandacht te besteden aan zelfstandigheid, schrijfvaardigheid, kritische houding (kritische reflectie, geven van feedback) en onderzoeksvaardigheden (met een focus op bronnen vinden, structureren en beoordelen).

Deze bevindingen sluiten aan bij de vaardigheden waarin in de ‘Generieke Studievoardigheden set voor doorstroom havo-hbo’ aandacht besteed wordt. Het gaat hier om:

- Plannen en zelfstandig werken
- Informatie zoeken en verwerken
- Teksten lezen en leren
- Samenwerken
- Analyseren
- ICT inzetten
- Onderzoeken
- Verslagen maken
- Presenteren
- Reflecteren

Zie: <https://www.hanze.nl/assets/decanen-vo-mbo/Documents/Public/Brochure%20doorstroom%20havo%20-%20hbo%20niet%20beveiligd.pdf>

In aansluiting op het project Academische Vaardigheden en met gebruikmaking van de beschrijvingen in de Generieke Studievoardigheden set is binnen de havo-afdeling van het St. Odulphuslyceum een rubric met academische vaardigheden voor havo samengesteld. In deze rubric zijn de vaardigheden uit de Generieke Studievoardigheden set ingedeeld in de leerjaren van havo. Deze rubric is hier bijgevoegd als voorbeeld van een leerlijn van academische vaardigheden voor havo.

Klas 1 en 2

Klas 3 en 4

Klas 4 en 5

(Zelfstandig) Plannen en werken

- zoekt uit wat er gedaan moet worden
- neemt in planning op wanneer iets af moet zijn
- maakt weekplanning
- houdt zich aan de planning, meldt wanneer iets niet lukt
- past planning zo nodig aan

(Zelfstandig) Informatie zoeken en verwerken

- zoekt info van boeken, artikelen, internet, personen e.d.
- verwerkt gevonden info
- bedenkt en formuleert vooraf wat hij wil weten

(Zelfstandig) Teksten lezen en leren

- markeert of onderstreept hoofdzaken en sleutelwoorden in teksten
- maakt een samenvatting van een tekst.
- maakt een heldere samenvatting van een tekst

Samenwerken

- maakt werkafspraken en komt deze na
- luistert naar anderen en staat open voor hun inbreng
- toont belangstelling voor andere groepsleden
- maakt in overleg een heldere taakverdeling
- draagt met ideeën bij aan het eindproduct
- geeft en ontvangt feedback

- draagt verantwoordelijkheid voor resultaten van eigen werk-studie
- maakt langetermijnplanning en een goede inschatting van de tijd

- onderzoekt eerst hoofd- en dan bijzaken
- haalt zelfstandig belangrijke info uit gesprekken, lessen

- kan verschillende vormen van samenvatten toepassen
- bestudeert en verwerkt meerdere hoofdstukken of boeken voor toets

- bewaakt taakverdeling, planning en deadlines
- stelt kansen en bedreigingen vast en speelt hierop in
- neemt verantwoordelijkheid voor proces en resultaat

- herkent problemen en probeert ze op te lossen
- volgt eigen langetermijnplanning en past deze eventueel aan gedurende het proces

- vergelijkt de gevonden informatie
- schat de betrouwbaarheid van bronnen in
- ordent informatie op basis van relevantie, samenhang en betrouwbaarheid
- formuleert vragen en zoekt bronnen in geval van onduidelijkheden

- legt verbanden tussen de verschillende onderdelen
- leest en begrijpt (Engelse) (vak)literatuur
- bedenkt voorbeelden over de stof
- brengt de stof in relatie met bestaande kennis

- +is creatief en realistisch bij het aandragen van bruikbare oplossingen
- spreekt anderen aan op hun verantwoordelijkheden m.b.t. resultaat en proces.
- zorgt voor passende doelen en een passend werkplan en communiceert hierover helder
- draagt effectief bij aan het omgaan met meningsverschillen en het oplossen van problemen binnen de groep →

	Klas 1 en 2	Klas 3 en 4	Klas 4 en 5
Analyseren	<ul style="list-style-type: none"> ■ stelt problemen vast ■ let erop of het om feiten of meningen gaat. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ +trekt logische conclusies uit verzamelde info. ■ onderscheid hoofd- en bijzaken ■ vergelijkt en verbindt info uit verschillende bronnen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ +ontleedt een vastgesteld probleem systematisch in elementen ■ bepaalt of info volledig betrouwbaar is ■ legt verband tussen theorie en praktijk.
ICT inzetten	<ul style="list-style-type: none"> ■ gaat slim en verantwoord om met online en offline media ■ kan omgaan met gangbare tekstverwerkings-, spreadsheet-, databaseprogramma's en presentatiesoftware. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ +formuleert de probleemstelling (hoofdvraag) en daarvan afgeleide deelvragen ■ trekt logische conclusies die antwoord geven op de onderzoeksvragen. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ +maakt effectief gebruik van zoekcommando's ■ kan creatief denken over het inzetten van digitale tools om een probleem op te lossen.
(Zelfstandig) Onderzoeken	<ul style="list-style-type: none"> ■ verzamelt correct en systematisch bestaande en/of eigen onderzoeksgegevens ■ gaat na wat er al over het onderwerp bekend is. ■ raadpleegt verschillende bronnen ■ reflecteert op het onderzoek 	<ul style="list-style-type: none"> ■ +kent mogelijkheden van een digitale leeromgeving 	<ul style="list-style-type: none"> ■ +vergelijkt verschillende voor het onderzoek relevante bronnen ■ maakt verantwoorde keuze voor onderzoeksmethode (kwalitatief of kwantitatief) ■ rapporteert over de onderzoeksmethode en resultaten ■ stelt passend en volledig onderzoeksplan met o.a. verantwoording onderzoeksmethode en planning op ■ bediscussieert de resultaten van het onderzoek. ■ formuleert (indien van toepassing) correcte hypothese(s)
(Zelfstandig) Verslagen maken	<ul style="list-style-type: none"> ■ schrijft in fases: oriënteren, plannen, uitvoeren, corrigeren ■ houdt zich aan richtlijnen opbouw en zorgt voor een passende vormgeving ■ geeft volledige bronvermelding 	<ul style="list-style-type: none"> ■ +stemt de inhoud en taalgebruik af op de doelgroep ■ zorgt voor correcte en relevante info die nodig is om doel te realiseren 	<ul style="list-style-type: none"> ■ +gebruikt correct Nederlands ■ kiest de juiste verslaglegging die past bij het vak/onderwerp/methode

	Klas 1 en 2	Klas 3 en 4	Klas 4 en 5
Presenteren	<ul style="list-style-type: none"> ■ stemt af op het publiek ■ bepaalt het doel van de presentatie ■ zorgt voor een begrijpelijke en aantrekkelijke inhoud ■ maakt effectief gebruik van hulpmiddelen. ■ let op de juiste houding ■ let op correct gedrag (gebaren, oogcontact en mimiek) ■ kan feedback ontvangen en kan medeleerlingen feedback geven 	<ul style="list-style-type: none"> ■ zorgt voor een logische structuur ■ gebruikt correct Nederlands en stemt taalgebruik af op de doelgroep ■ articuleert duidelijk, spreekt luid genoeg, rustig, gevarieerd ■ neemt reacties van het publiek waar, maakt contact, beantwoordt vragen 	
Reflecteren	<ul style="list-style-type: none"> ■ bepaalt wat goed ging en wat beter kan ■ kijkt kritisch naar zichzelf ■ bepaalt of resultaten voldoen aan kwaliteitseisen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ is zich bewust van eigen rol en verantwoordelijkheden 	<ul style="list-style-type: none"> ■ geeft sturing aan zijn eigen ontwikkelproces ■ formuleert realistische ambities